

ne poginejo, ampak se jim siplje piča; 6) kedar komu samemu ni mogoče dejansko pripomoči za varstvo tičev, naznaniti to šolskemu rektorju, da on stori, kar je treba. Varstvo tičev naj se pa tudi razširi na varstvo sadnih in gozdnih dreves, na cvetlice v javnih nasadih in pa še posebno na živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne, na pr. na ježe, netopirje in slepce. Udom tega društva se od časa do časa primerni poduki dajejo.

Neizmerno koristne bi bile take družbice tudi pri nas, posebno na kmetih. Take družbice snovati, bila bi lepa naloga našim učiteljem na ljudskih šolah, in ne bila bi težavna.

Naravoznanske stvari.

Ledenica na Veliki planini kamniški.

Proti severu od Kamnika je pogorje z imenom „Velika planina kamniška“, katero meri 5291 čevljev nadmorske višine. Na vrhu te planine so tri velike jame: namreč „velika in mala Veternica“ in pa „brezno v Kofci“. Prvi dve, ena pri drugi, ste kak dober streljaj oddaljeni od koč na veliki planini proti severu-zapadu; tretja pa se nahaja pod stezico med Veliko in Malo planino.

Po želji gosp. E. Foggerja, profesorja v Solnemgradu, ki namerava popisati vse do zdaj znane ledenice v Avstriji ter svoj popis priobčiti, stopim 30. dan minulega meseca na to zgoraj imenovano planino, da bi te tri, z večnim ledom, tako rekoč napolnjene jame, kolikor mogoče premeril.

Po opravljeni maši zjutraj ob pol štirih se spustim samši ob poli petih z doma ter poberam urno stopinje s Šent-Urške gore skozi vas Sidrož proti Stranjem in v dobri uri bil sem že pri znamenji, ki stoji ob cesti, katera pelje od te vasi v Črno in dalje na Štajarsko. Od tod nastopim pot v goro, in, da-si je silno grudav, vendar prikorakam po pretekli uri v jarek poleg sv. Primoža cerkve. Tu začne pot strm prihajati, in sicer na nekaterih mestih tako hudo napet, da bi človek navkreber stopaje lahko se v koleno vgriznil. Memo tega je pa še solnce na čisto jasnem nebu tako neusmiljeno pripekalo, da vsak las na glavi imel je svojo potno kapljico.

Ko prisopem na rob nad cerkvijo sv. Primoža, me nenadoma razveselé nježne cvetlice metlice (*Dryas octopetala*) in pa *Silene alpestris*, obe pravi planinski, ki tu na dolomitnih tleh obilno raste.

Po mnogih ovinkih, kmalu po strmem golem peščenem rebro, kmalu med nizkim grmovjem prilezem blizo vrha planine. Gosto rušje (*Pinus Mughus*) in baguljnek *) (*Rhododendron chirsutum*) se mi prikažeta, in sicer drugi v svoji najlepši cvetni krasoti. Ne morem se zdržati, da ne bi segel po njem in odlomivši par lepih vejic jih ne vteknil za slamnik.

Težavnejši pot je zdaj prestan, kajti zdaj se vije navzdol v zeleno dolinco in od tam še kako četrtinko ure ne zeló navkreber na Malo planino. Od doma do vrha planine hodil sem ravno štiri ure.

Prišedši na vrh, na obširno zeleno rován, podam se naravnost proti kočam, katere vse po enem in istem obrisu napravljene druga pri drugi enako šotorom stojé. Iz ene teh koč mi prinese na mojo prošnjo priletni pastir v lončeku vode, katera pa ni bila družega, ko v koritu raztopljen led, tedaj prava ledenica, ki me je hudo praskala po grlu, ko sem jo pil, da bi si ž njo pekočo žejo vsaj nekoliko pogasil.

*) V Stranjah imenujejo te zale cvetlice gričevje.

Od tod jo vkrenem na Veliko planino, kjer je še več koč in prostora. Ker so ravno ta dan prignali živino na planino, bilo je veliko ljudi, starih in mladib, možkih in žensk videti; živine goveje in drobnice, kónj in prešičev so pa toliko gori natepli, da jih je po pašnikih kar mrgolelo.

Star pastir iz naše domače duhovnije mi prijazno ponudi sladkega mleka, ki ga je ravnokar namolzel. Jaz si ne dam dvakrat nuditi, marveč koj sežem po polnem lončeku, si ohladim nekoliko mleko v ledenici in se ga potem do sitega napijem.

Po kratkem oddihljeji poiščem najprej „brezno v Kofci“. To brezno je lijaku podobna kotlina, katera pri vrhu od roba do roba kakih 5 sežnjev meri, zdolej pa kakih 15 sežnjev v ozki tesnini proti izhodu hudo navzdol se steguje; potem je velika prostorna lopa, dalje pa neznansko brezno. Plazil sem se po snegu čez seženj debelo nakupičenem kakih 20 sežnjev v globočino, a ko v lopo do vode priplezam, si nisem upal dalje se podati. Vržeš kamen čez vodo, precej dolgo odmeva, padaje v globočino.

Neprimerno večji ste še velikanski kotlini „velika“ in „mala Veternica“, katerih prva se proti severozapadu, druga pa proti severo-izhodu prav na široko steguje. Ne trdim preveč, ako rečem, da „velika Veternica“ meri od vhodnega roba noter do kota kakih 50, široka bi utegnila biti 20, visoka pa od nakupičenega snega do vrhnega roba kakih 25 sežnjev. Kako ste ti dve jami prav za prav globoki, ni mi mogoče povedati, ker ste celo leto s snegom in ledom na debelo napolnjeni. Rekel mi je eden pastirjev, da v „mali Veternici“ je gred ali lojtra z 32 klini globoko pod snegom, po kateri včasih še globokeji po led bodijo, ki raztopljen jim nadomestuje studenčnico, katere na vsi planini nobene ni.

Mene je še posebno iznenadilo lepo rastlinstvo v „veliki Veternici“. Cvetele so po stenah v razpokah in na tleh tako rekoč poleg snega rumene vijolice (*Viola biflora*, *Primula calcina* in *elatior*, *Soldanella alpina*, *Rhodothamnus Chamaecistus*, *Dentaria enneaphyllos*, *Saxifraga crustata* in *rotindifolia*, *Gentiana acaulis*, *Pinguicula flavescens*, *Bartsia alpina* in še druge malenkosti.

Izmed žužkov sem vjel *Feronia Jurinci*, izmed polžkov sem pa nabral po stenah posebno veliko *Helix Ziegleri*, potem na tleh pod kamenjem *Helix lencozona*, *planospira*, *Clausilia unguolata*, *laminata*, var. *alpestris*, *Cl. plicatula* in *badia*, — zunaj po planem pa — razen dveh *Trechus striatulus* — nisem nobene druge živalice dobil; bilo je vse preveč suho in gorko.

Naj drage mi „Novice“ sprejmó ta popis v svoje predalčke. *)

Na Šent-Urški gori dne 2. julija. Š. Robič.

Slovensko slovstvo.

* *Pripomoček zgodovini slovenskega slovstva*. 1550. do 1880. Spisal in založil Julij pl. Kleinmayr, c. k. profesor v Kopru.

Tako se imenuje drobna knjižica, ki je ravnokar na svetlo prišla. Obširneje zgodovine slovenskega slovstva še nimamo — piše cenjeni pisatelj — in kolikor imamo spisov te vrste, vsi so bolj ali manj pomanjkljivi; pripomoči popolni zgodovini našega slovstva, sem se lotil „pripomočkov“ za tako delo. — Delce to, res „po vse novo“, spada v 5 razdelkov. Prvi našteva pisatelje in pesnike novoslovenske dōbe, kedaj so se rodili, kedaj umrli, kaj so bili, ali kaj so še danes.

*) Srčna zahvala za zanimivi ta dodatek k poznanju našega planinskega svetá!

Isto tako v drugem razdelku imenuje muzik. skladatelje, slikarje, kiparje; v tretjem: na slovstvenem polju delajoča društva, — v četrtem današnje časopise, — v petem pa slovansko pisavo, počeni od glagolice do današnje gajice. — Da tudi to „delce“, kakor pisatelj sam imenuje to knjižico, ki pa je delo mnogega truda, ni brez pogrškov, to on sam odkritosrčno pripoznava, zato ga imenuje „pripomoček“ popolni zgodovini slovenskega slovstva. „Pripomoček“ pa je resnično tak, da zasluži hvalo in zahvalo našo.

* 1. del lepe podučne in zabavne knjige, ki jo je pod naslovom „Izgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov keršanstva“ letos na svitlo dal gosp. Anton Kržic, kat-het nanskih ljudskih šol v Ljubljani, in ki je bila uže v našem listu mladini priporočana, je, kakor radostni slišimo, našel mnogo kupca. Ki si je še niso omislili, da bi jo svoji berila željni mladini v roke dali, dobijo jo še pri gosp. pisatelju po 40 kr. trdo vezano, mehko vezano pa po 30 kr. Ker se smejo zopet premije deliti učencem ljudskih šol, bila bita knjižica za tako darilo prav primerna.

Politične stvari.

Avstrijska ustavaška stranka in pa Magjari.

Ustavaške stranke glavni časnik „N. Fr. Presse“ na Dunaji uže kliče svoje vernike na boj zoper grofa Taaffe-a.

„Po Lasserjevem ministerstvu, Auerspergovo imenovanem — pravi oni list — ima narodom avstrijskim priti ministerstvo Hohenwartovo, ki se pa bode imenovalo Taaffe-ovo“. Se ve, da je tem besedam koj tudi strah s politično reakcijo za petami; stari vranec mora zopet osedlan biti. Neki „zaupen“ mož ustavaške stranke iz Prage pripoveduje celo grozno „storijo“, kako sta si roke podala Klam-Martinic in Karlos Auersperg, grof Egbert Belkredi in pa grof Wittman, da bi zadavili ustavo. Kaj vendar vse tem ljudem po možganih rogovili! Kaj li naj se zgodi v Avstriji zdaj, ko je ustavaška stranka po svoji notranji gnjilobi in popolnem razpadu izgubila vso zmožnost do vladarstva? Bo li glasoviti Herbst zopet vzlet v roke vlado, da bi po znanem programu „stoindvanajsterih“ (katerih pa ni nikjer več) osrečeval narode avstrijske?

Še drznejše, ko stara basen o „reakciji“, je pa še drugo, kar trdi oni list, namreč neka skrivna zarota proti Magjarom. To so prav tiste prazne čenče, kakor jih je trosila „Pressa“ o ministerstvu Hohenwartovem leta 1871. Zopet se trobi svetu: „Pozor, pozor, Magjari, vam gre za glavo!“ Na koncu tega krika — ko se naznanja ministerstvo Hohenwart-Taaffe-ovo, prerokuje ta list še to le: „Za Avstrijo se napravljajo velike homatije. Al boj, ki ima biti, bojevali smo uže večkrat in ga bomo še enkrat pa skozi in skozi“.

Lesjak se toraj še ni spametoval! Kakor l. 1871., tako zopet zdaj ustavaki sebi na pomoč kličejo Magjare — to je, tiste Magjare, katere so zadnji čas psovali s priimkom „požeruhov“ avstrijskih davkov. „Pritecite, pritecite, Magjari — jim zdaj kričé — in pomagajte nam vreči tega Hohenwarta in Taaffe-a, plačo za to ljubav dobite z nakaznico na novo pogodbo, ki jo z Vami sklenemo čez 6 let.

Kako lepó so pred ponovljeno pogodbo z Magjari mnogi ustavaki obetali svojim ljudem, da se bodo ustavljali vsacemu povišanju davkov, — ko pa se je pogodba vršila, so se vsi potuhnili in naredila se je pogodba, ki Avstrijo stane najmanj 6½ milijona več

vsako leto! Ali je bila to prostovoljna pogodba, je li prišla res sama po sebi? — Ne, ne, — ustavaška stranka je morala z njo plačati to, kar sta Herbst in Giskra tadANJI ogerski vladi obljubila zato, da se je uprla Hohenwartovemu ministerstvu.

Zdaj se ima ta „storija“ znova pričeti. Zopet kličejo Magjare na pomoč, da bi zabranili spravo avstrijskih narodov. „Rešite nam gospodstvo — upijejo ustavaki Magjarom doli v Budapešt — in mi vam bomo to zopet dobro plačali!“ In zakaj ne bi Magjari storili tega? Saj pri tem nimajo ničesa zgubiti. Uže nam doni na uho magjarskega lista „Pester Lloyd“ gromenje zoper reakcijo; uže vidimo ministra Tiszo na poti proti Dunaju, da bi na najvišem mestu, pa tudi pri grofu Andrassyu napenjal se zoper reakcionarno politiko v Avstriji. Bomo li zopet doživeli to, kar smo doživeli leta 1871.? Bo li zopet pristranska zlobnost zmogla zdravo pamet, bodo li dežele avstrijskega cesarstva zopet krvavele, da se ustreže željam političnih sleparjev po gospodstvu? Mi tega ne verjamemo, kajti stranke so se zdaj presuknile. Vendar pa bo dobro nam Avstrijcem biti na straži in povedati Magjarom, da jim nima prav nič mar biti za to, kar se pri nas domá in med nami godi. Saj imajo svojo po vladarji potrjeno ustavo, katere jim s silo nihče ne jemlje in je celó vzeti ne more. Avstrija se ni nikdar mešala vmes, kedar so imeli Magjari prepir s Hrvati in Erdeljci. Tedaj hočemo tudi mi, da se Magjari ne vtikajo v naše zadeve.

Če bi pa nekateri avstrijski politični rovarji z Ogersko vendar hoteli nagajati, kakor leta 1871., — če bi magjarski samogoltniki zdaj, ko se ima narediti mir med avstrijskimi narodi, to priliko hoteli zopet porabiti v to, da bi za-se kaj vjeli in tako zabranili sporazumljenje, potem bi se utegnulo zgoditi to, česar tukajšnji nasprotniki sporazumljenja zdaj konservativno stranko v Avstriji nalašč natolcujejo. Ogerska ima svojo samostojnost. Avstrija hoče tudi svojo obdržati, ali natančneje rečeno: Avstrija hoče svojo neodvisnost, katere zavoljo neednosti avstrijskih narodov med sabo zdaj nima, od Ogerske zopet nazaj dobiti. Ako gre to, z lepo — tako, da nam Ogerska pusti samim gospodariti, tem bolje, — ako pa ne, in se bodo Magjari zopet vtikali v naše notranje zadeve, utegne tudi avstrijski potrpežljivosti struna počiti. Narodi avstrijski, če tudi vodje ustavakov še ne, so se uže naveličali kupovati svoj politični obstanek od magjarske sebičnosti. Ako Ogerska ne mara odnehati, se jej bo orožje iz rok izbilo. Kako? — po tem se ne bo dolgo prašalo.

Mnogovrstne novice.

* *Rodovino Napoleoncev* je — kar naši bralci uže vedó — 1. dne junija zadela velika žalost s tem, da divji Culujci so grozovito ubili 23 let starega princa Napoleona, sina cesarja Napoleona III. Novi „Pressi“ se je iz Londona 21. dne u. m. o tej dogodbi telegrafovalo: Kapitan Carey, priča smrti princa Napoleona, pripoveduje naslednje: Zjutra dne 1. junija smo jézdili jaz, Napoleon in 6 konjikov iz glavnega tabora Chelmsfordovega kakih osem milj naprej, da ustanovimo in obrisamo položaj bodočemu vojaškemu taboru. Prišedši v 3 urah na določeno mesto, razsedli smo konje blizu Edutu-Kraala, kjer, kakor se je videlo, ni bilo žive duše. Ko je četa tam ostala blizo eno uro, in ker ni zapazila nikakega sovražnika, ukaže Napoleon, da zopet zasedemo konje. Zdajci vzklikne Carey, da vidi v gosti travi „culiška lica“. Princ odgovori: